

מטלה לסיכום התקופה ההלניסטית

השפעות התרבות ההלניסטית באו לידי ביטוי גם בתקופת שלטון החשמונאים. מטלה זו תעסוק בהשפעות התרבות ההלניסטית על שני מנהיגים – יוחנן הורקנוס ובנו אלכסנדר ינאי.

1. קראו על שני האישים (יוחנן הרקנוס ואלכסנדר ינאי) וסכמו בקצרה את תולדות חייהם, תוך שאתם מתייחסים לתפקידים אותם מילאו, לקרבות עיקריים בהם השתתפו, ליחסם לדת היהודית ולתרבות ההלניסטית. (לא יותר מעשר שורות לכל דמות)

2. קראו את קטע המקור, התבוננו בשני המטבעות שלפניכם וענו על השאלות שאחריהם

מקור מספר 1

"העולם ההלניסטי היה לכור היתוך תרבותי, לשוק חופשי של רעיונות ואופנות הפתוח לכול, שמהם היה יכול כל אחד לבחור. לפיכך, אין לראות את ההלניזם כהשפעה יוונית גרידא על העולם הלא יווני, אלא כמערכת גומלין בין מספר רב של גורמים תרבותיים..."

כל הזכויות שמורות למרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים. © טל אילן, יהדות ויוויות בעת העתיקה - עימות או מיזוג?, תש"ס 2000, עמ' 23 (ישראל ל' לזין, תרגמה מאנגלית).

מקור מספר 2 - מטבע מימי יוחנן הורקנוס הראשון:

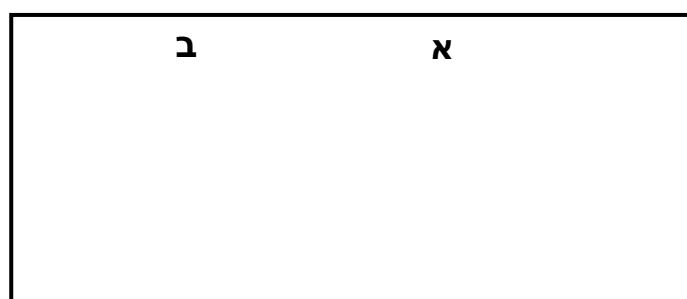
צד א':

קרנות שפע – סמל הלניסטי נפוץ המייצג פריזון, שפע ושגשוג (מופיע גם במטבעות יווניים).
 רימון – ממוקם בין הקרנות, סמל יהודי.
 השילוב של הקרניים עם הרימון הינו ייחודי למטבעות היהודיים, ייתכן והוא מתייחס לשפע שצפוי לממלכה החשמונאית.
 מסגרת נקודות – כנראה לקישוט בלבד.

צד ב':

כתובת בעברית קדומה – "יהוחנן הכהן הגדול וחבר היהודים". באותה תקופה הכתב המקובל היה האדומי, כך שכנראה השימוש בכתב עברי קדום נועד לצורכי תעמולה כתזכורת לימי הזהרה של ממלכת יהודה בזמן בית המקדש הראשון.
 עטרה (זר) – סמל הלניסטי המייצג מנהיגות ושלטון.

מקור מספר 3 - מטבע מימי אלכסנדר ינאי:

צד א':

עוגן – מייצג את כיבוש ערי החוף הנוכריות וסיפוחן. בתרבות ההלניסטית העוגן מייצג איחול להשגת היעד הנכון.

כתובת ביוונית – של המלך אלכסנדר.

צד ב':

כוכב מוקף בנזר מלכים – הכוכב מייצג את המלך. במטבעות יווניים מאותה תקופה נהוג היה להטביע את דיוקן המלך עוטה נזר מלכות. אלכסנדר ויתר על דיוקנו, אך השאיר את נזר המלכים ההלניסטי כדי להעביר את המסר.

כתובת בעברית – יהונתן המלך.

על פי המטבעות וההסברים המצורפים אליהם, השלימו את הטבלה

אלכסנדר ינאי	יוחנן הורקנוס הראשון	

		שפת ההטבעה
		תואר המנהיג
		סמלים יהודיים או הלניסטיים כלליים
		סמלי הנהגה

- א. הסבירו כיצד מחזקים המטבעות את דבריו של ישראל לוין במקור מספר 1 .
בתשובתכם התייחסו לשתי דוגמאות לפחות מן המטבעות .
- ב. השוו בין יוחנן הורקנוס ובין אלכסנדר ינאי על פי התבחינים הבאים [דומה ושונה] :
- יחס לתרבות ההלניסטית
  - יחס לדת היהודית
- בתשובתכם התייחסו למטבעות ולסיכום שכתבתם על כל אחד מן האישים.
- ג. מה ניתן ללמוד מההשוואה שעשיתם בסעיף ב' על השפעת התרבות ההלניסטית על הממלכה החשמונאית ?